

UNIVERSITY AND SCIENTIFIC CULTURE. THE IMPORTANCE OF STUDENTS' TRAINING IN WRITING SCIENTIFIC PAPERS

L'UNIVERSITÉ ET LA CULTURE SCIENTIFIQUE. L'IMPORTANCE D'INITIER LES ÉTUDIANTS À L'ÉLABORATION DES TRAVAUX SCIENTIFIQUES

UNIVERSITATEA ȘI CULTURA ȘTIINȚIFICĂ. IMPORTANȚA INIȚIERII STUDENȚILOR ÎN ELABORAREA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

Mihaela Șt. RĂDULESCU

Profesor universitar doctor

Departamentul de Limbi Străine și Comunicare

Universitatea Tehnică de Construcții București

E-mail: mihaelastradulescu@yahoo.fr

Abstract

Starting from the fact that many students face the task of writing papers for the completion of their study program without having previously received any methodological training, so there is a contradiction between the exigencies imposed by writing scientific papers and students' insufficient information and preparation in the field of methodology of scientific research and scientific creation, the current study shows that a precarious scientific culture lies at the core of most difficulties and lacunae in writing scientific papers. Consequently, it attempts at justifying, as persuasively as possible, the necessity of generalizing the introduction of the methodology of scientific research as a compulsory subject in the curricula of all the study fields. Such a step would mostly eliminate the main drawbacks of academic scientific research, such as the insufficient valorization of the creative potential of the new comers in research and the temptation to present papers resulted from plagiarism.

Résumé

En partant du fait que beaucoup d'étudiants sont confrontés à la tâche d'élaborer des travaux de fin de cycle d'étude sans avoir reçu une formation méthodologique préalable, qu'il y a donc une contradiction entre les exigences imposées à l'élaboration des travaux scientifiques et l'insuffisante information et formation des étudiants dans le domaine de la méthodologie de la recherche et de la création scientifique, cette étude montre qu'une culture scientifique précaire se trouve à l'origine de la plupart des difficultés et des lacunes constatées dans l'écriture des textes scientifiques. Par conséquent, elle cherche à justifier de façon aussi convaincante que possible la nécessité de généraliser l'introduction de la méthodologie de la recherche scientifique comme discipline d'étude obligatoire dans les programmes de tous les domaines d'études. Une telle mesure permettrait de combler, en grande partie, les principales lacunes de la recherche scientifique universitaire, telles que la valorisation insuffisante du potentiel créatif des nouveaux venus dans la recherche et la tentation de présenter des textes résultant du plagiat.

Rezumat

Plecând de la faptul că mulți studenți se confruntă cu sarcina de a elabora lucrări de sfârșit de ciclu de studii fără să fi primit vreo pregătire metodologică prealabilă, că, așadar, există o contradicție între exigențele impuse elaborării lucrărilor științifice și insuficienta informație și formație a studenților în domeniul metodologiei cercetării și creației științifice, studiul de față arată că o cultură științifică precară se află la originea majorității dificultăților și lacunelor constatate în redactarea textelor științifice. În consecință, el se străduiește să justifice cât poate mai convingător necesitatea generalizării introducerii metodologiei cercetării științifice ca disciplină obligatorie în planurile de învățământ din toate domeniile de studiu. O asemenea măsură ar înlătura, în mare parte, principalele neajunsuri ale cercetării științifice universitare, precum sunt insuficienta valorificare a potențialului creativ al noilor veniți în cercetare și tentația de a prezenta lucrări rezultate din plagiat.

Keywords: *scientific culture, research methodology, scientific paper, scientific coordination, deontology*

Mots-clés : *culture scientifique, méthodologie de la recherche, travaux scientifiques, direction scientifique, déontologie*

Cuvinte-cheie: *cultură științifică, metodologia cercetării, lucrare științifică, conducere științifică, deontologie*

1. Însușirea unei metodologii științifice – o prioritate a educației universitare

Este larg cunoscut faptul că pe durata studiilor universitare – care, prin parcurgerea tuturor ciclurilor din sistemul actual *Licență-Masterat-Doctorat* (LMD), pot ajunge la 10 ani – studenții elaborează diverse lucrări, cele mai importante fiind cele de sfârșit de cicluri de studii. Dacă aceste lucrări ar fi *autentic* științifice, ar putea reprezenta o sursă permanentă de idei și aplicații noi și, în consecință, o modalitate de valorificare superioară a inteligenței și a resurselor creative ale tinerilor care debutează în fiecare an în cercetare, precum și o sursă rodnică de dezvoltare socială. Dar, pentru ca toate acestea să se întâmple, este necesar ca formarea *prin și pentru cercetare* să devină o prioritate a educației universitare.

Referitor la virtuțile formatoare ale realizării unei cercetări științifice nu există nicio controversă. Dar, dacă este adevărat că realizarea unei lucrări universitare permite autorului său să dobândească prin el însuși cunoștințe metodologice fundamentale, este în afara îndoielii că valoarea lucrării sale ar crește considerabil dacă ar fi înzestrat cu o *cultură metodologică sistematică*. În plus, cum anual o parte dintre cele mai strălucite produse ale universității rămân în cercetare, absența unei pregătiri metodologice sistematice obligă debutanții în cercetare să rămână autodidacți, ceea ce le încetinește mult înaintarea în muncă, autodidaxia în acest caz fiind, așadar, dezavantajoasă. Or, se știe că progresul cunoașterii științifice, de orice tip și în orice domeniu, este strâns legat de cunoașterea și respectarea metodologiei sale. Rezultă că absența unei preocupări sistematice pentru formarea timpurie în domeniul cercetării științifice, adică lipsa metodei, antrenează o considerabilă risipă de timp și de energie.

2. Obiective ale predării *metodologiei cercetării științifice* ca disciplină didactică

În acest sens, numeroase studii¹ au relevat absența din multe planuri de învățământ a disciplinelor care formează în metodologia cercetării. Consecința este că studenții sunt confrunțați

¹ Realizate de universitari din mai multe țări europene (România, Franța, Belgia, Elveția, Republica Moldova, Albania, Georgia), participanți la Proiectul de Cooperare Științifică Interuniversitară intitulat *Méthodologie de l'apprentissage de*

cu sarcina de a elabora lucrarea de sfârșit de ciclu de studii fără să fi primit vreo pregătire metodologică prealabilă. Astfel, se creează *contradicții* între *exigențele impuse elaborării lucrărilor științifice* – cea mai importantă fiind așteptarea unei contribuții originale – și *insuficienta cultură științifică* a studenților. În plus, studentul neinițiat în cercetare poate resimți presiunea normelor și a convențiilor de scriere științifică ca o adevărată tiranie. De aceea, activitatea de elaborare a lucrărilor de sfârșit de ciclu de studii nu trebuie lăsată să meargă la întâmplare, așa cum se întâmplă în multe cazuri.

Astfel, dintre erorile și lacunele remarcate în redactarea unor lucrări de sfârșit de studii (în domeniul *Științelor umaniste*) menționăm, ca mai frecvente: analize stângace și incomplete; omisiunea citării; utilizarea unor sisteme greșite de întocmire a referințelor la lucrările citate; liste bibliografice finale incoerente (sistemul *autor-dată* alternând uneori cu sistemul *tradițional*), în locul opțiunii clare, consecvente, pentru unul sau altul dintre aceste sisteme, deci întocmirea listei bibliografice finale fără rigoare; documentare științifică insuficientă sau irelevantă pentru subiectul tratat; referințe bibliografice în text incomplete, uneori incorecte; folosirea de citate nejustificate, așadar inutile; exprimare neelevată; înlănțuiri logice stângace sau neclare, îndeosebi din cauza utilizării inadecvate a conectorilor logici, necesari în asigurarea coerenței textuale; concluzii disproporționate față de text și/sau echivoce; inconsecvențe în punctuația limbii în care este scrisă lucrarea etc.

Rezultă importanța inițierii studenților în munca de elaborare a lucrărilor științifice prin introducerea în planul de învățământ a metodologiei cercetării științifice, care să asigure, pe lângă cunoașterea unor metode și a unor tehnici de investigație științifică, respectarea normelor și principiilor fundamentale ale cercetării științifice. Totodată, un curs de inițiere în metodologia cercetării științifice ar asigura cunoașterea etapelor elaborării unei lucrări științifice, definind efortul pe care parcurgerea lor îl presupune, ar îndemna la o îndelungată reflecție asupra tematicii și conceperii lucrării, prin alcătuire de planuri, prin activitate intensă de cercetare documentară, care necesită o muncă de căutare și selectare bibliografică, precum și numeroase lecturi și evaluări ale acestora, ca și activitate de redactare, cercetări de completare, noi redactări, corectare și perfecționare a textului lucrării și revizuirea lui sub toate aspectele pentru a transforma lucrarea brută în produs finit, prin redactarea definitivă, elaborarea anexelor, autoevaluarea lucrării, pregătirea susținerii sau a publicării ei.

De asemenea, metodologia cercetării științifice ar introduce studentul în cunoașterea specificității muncii de elaborare a textelor științifice, în însușirea unui *stil științific*, ca și în folosirea unui limbaj *explicit, riguros*, cu semnificații univoce și sensuri clare, precise, prin recursul la un stil de gândire și de abordare *obiectivă* a subiectului, prin redactarea lucrării în limbaj teoretic și construcția unui text științific *logic, exact, dens, clar, concis* și cu concluzii *convingător demonstrate*.

S-ar realiza, de asemenea, și alte obiective ale unui curs de inițiere în metodologia cercetării cum sunt respectarea structurii specifice unei lucrări științifice – începând cu elementele preliminare, asigurarea, apoi, a tuturor părților componente ale textului științific, elaborarea aparatului de referință, a notelor, anexelor și a rezumatului, ca și respectarea normelor de redactare.

În consecință, un curs eficient de metodologia cercetării științifice abordează probleme teoretice legate de fundamentele cunoașterii, tratând specificitatea cunoașterii științifice, metode și procedee de realizare a ei și prezintă, de asemenea, metode și tehnici de elaborarea cercetării, în toată întinderea ei, de la alegerea subiectului și determinarea ideii directoare a cercetării, până la susținerea lucrării. În același timp, oferă repere privind dimensiunea lucrărilor și durata elaborării lor, planul provizoriu al lucrării, documentarea sub principalele ei aspecte, precum și cerințe referitoare la redactare, la împrumutul de idei, citare, înregistrarea surselor bibliografice, autocorectarea și autoevaluarea lucrărilor.

3. Formarea în metodologia cercetării în universități – atitudini diferite

Dar, chiar și atunci când preocuparea pentru acest aspect al formării universitare superioare nu lipsește, atitudinile față de formarea în metodologia cercetării diferă nu numai de la o universitate la alta, ci și în cadrul aceleiași universități sau chiar în cadrul aceluiași domeniu de studii.

Lista minimală a disciplinelor *obligatorii* – fundamentale, de specialitate și complementare – din planul de învățământ este stabilită de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), care realizează evaluarea externă a calității educației academice, în conformitate cu standarde specifice de evaluare academică a programelor de studii universitare și care stabilește, totodată, ponderea (minimă sau maximă) a disciplinelor obligatorii, opționale și facultative din planul de învățământ.

Standarde specifice de evaluare academică pentru programele de studii universitare, stabilite de comisiile de specialitate ale ARACIS-ului, acordă un loc foarte diferit *Metodologiei cercetării științifice* în programele universitare aferente diverselor domenii de studii.

Astfel, în documentul ARACIS-ului intitulat *Comisia de Științe Sociale, Politice și Administrative – Standarde specifice*, în capitolul *Standarde generale pentru toate domeniile de licență din domeniul Științe Sociale, Politice și Administrative*, subcapitolul B. *Conținutul procesului de învățământ*, pct. 5, se precizează: „La toate profilurile învățământului de lungă durată figurează o disciplină de inițiere în metodologia cercetării științifice”².

Standarde specifice de evaluare academică ale ARACIS-ului pentru programele de studii universitare din domeniul *Științe ale educației* stabilesc disciplina *Metodologia cercetării pedagogice* ca disciplină fundamentală obligatorie în Programele de studii de licență *Pedagogie, Psihopedagogie specială, Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, iar în Programul de studii universitare de master, intitulat *Master didactic, Metodologia cercetării științifice* este disciplină obligatorie³.

Din informațiile publicate pe site-ul Facultății de Psihologie și Științele Educației a Universității din București rezultă că *Metodologia cercetării* figurează ca disciplină didactică în 6 din cele 10 programe de studii de masterat din domeniul *Psihologie* și în 5 din cele 10 programe de studii de masterat din domeniul *Științe ale educației*⁴.

În programul de studii de licență *Servicii și politici de sănătate publice /Public health*, (domeniul *Științe administrative*, program care se realizează în limbile română și engleză) apar două discipline care inițiază în cercetare: *Introducere în metode de cercetare/Introduction to research methods*, ca disciplină fundamentală și *Redactarea lucrărilor științifice/Scientific writing*, ca disciplină obligatorie de specialitate⁵.

Standardele referitoare la conținutul procesului de învățământ în ramura *Științe economice*, aprobate de Consiliul ARACIS, stabilesc disciplinele *Metodologia elaborării lucrării de licență / Cercetări pentru elaborarea lucrării de licență* în „Lista disciplinelor din domeniu” în aproape toate „domeniile de licență” (Economie, Finanțe, Contabilitate, Cibernetică, Statistică și Informatică economică, Economie și Afaceri internaționale, Management, Marketing), cu precizarea că „disciplinele din domeniu sunt și discipline de specialitate”⁶.

În perioada 2012-2015, *Metodologia cercetării științifice* figurează în planul de învățământ în regim obligatoriu, opțional sau facultativ, în programe de licență sau masterat, la specializări ca Informatică, Matematică, Inginerie, Medicină, Farmacie etc., ca și în domenii umaniste ca Limbi și

² http://www.aracis.ro/uploads/media/Standarde_specifice_02.pdf (consultat la 5.01.2016).

³ http://www.aracis.ro/proceduri/Standarde_specifice_ale_comisiilor_de_specialitate (consultat la 15.01.2016).

⁴ <http://fpse.unibuc.ro/despre-noi/programe-de-studiu/master> (consultat la 06.01.2016).

⁵ http://www.aracis.ro/proceduri/Standarde_specifice_ale_comisiilor_de_specialitate (consultat la 15.01.2016).

⁶ *ibidem* (consultat la 15.01.2016).

Literaturi, Jurnalism, Istorie, Drept, Sociologie, Psihologie etc., așa cum rezultă și din numeroase programe analitice sau fișe ale acestei discipline, publicate pe site-urile unor universități.

Există, însă, și cazuri (mai recente și, din fericire, mai rare) în care discipline de inițiere în metodologia cercetării suferă schimbări, fiind deplasate sau (re)introduse în mod formal în planul de învățământ, fără să li se (mai) acorde nicio șansă, întrucât figurează ca discipline opționale, studenții fiind puși, astfel, în situații de alegere dificile, prin discrepanța, uneori voită, a ofertei (de exemplu, în domeniul *Limbi moderne aplicate*, figurând în concurență cu discipline în mod aparent mai atractive ca *Istoria religiilor*, *Noțiuni de drept* etc.).

Rezultă că aprobarea unui plan de învățământ nu ar trebui să se facă, nici ea, în mod formal, fără observarea atentă a structurii lui sau motivată uneori de tot felul de interese extraprofesionale, care, în mod normal, trebuie dejucate, mai ales atunci când privilegiază specialiști din afara universităților, subutilizând resurse umane, în a căror formare și perfecționare s-a investit în mod justificat.

În documentul ARACIS intitulat *Comisia de științe umaniste – Standarde specifice*, care se referă la domeniul fundamental *Științe umaniste*, programele de studii de licență *Limba și literatura A – Limba și literatura B*, *Filologie clasică* (Limba și literatura latină – Limba și literatura greacă veche), *Limbi moderne aplicate* (Limba și literatura A - Limba și literatura B), *Traducere și interpretare* nu se face **niciun fel de referire la introducerea unei discipline de inițiere în metodologia cercetării științifice**, deși există precizarea referitoare la *toate* aceste programe de studii că pregătesc „**asistenți de cercetare, cercetători**”, alături de alte profesii ca: „traducători, interpreți, profesori în învățământul secundar, **redactori, referenți literari, secretari literari, documentariști, editori**” (*subl. n.*), funcționari de stat, funcționari publici, consilieri pe probleme de cultură etc.⁷. Așadar, aceste programe de studii pregătesc și viitori specialiști în profesii care cer o formare *prin și pentru cercetare*, ca și o *cultură științifică* solidă, care nu sunt deloc avute în vedere de Comisia de științe umaniste la stabilirea celor trei categorii de discipline – obligatorii, opționale și facultative (este de sperat ca situația să se poată ameliora prin deschiderea ARACIS-ului la propunerile instituționale de îmbunătățire a standardelor specifice unor programe de studii).

Studiile de *doctorat*, care sunt organizate în cadrul școlilor doctorale, se desfășoară în baza *Codului studiilor universitare de doctorat* (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 681/2011). Deși *Codul* stabilește (Titlul III, Cap. I, Art. 58) printre competențele asigurate de programele de studii universitare de doctorat, *stăpânirea metodelor și tehnicilor de cercetare avansată, abilități de documentare, elaborare și valorificare a lucrărilor științifice, înțelegerea și capacitatea de aplicare a principiilor și valorilor eticii cercetării științifice în domeniul respectiv*, competențe care necesită o formare științifică sistematică, nu numai un efort de autodidaxie, se precizează că „oportunitatea organizării unui program de pregătire universitară avansată, precum și structura și conținutul acestuia sunt la latitudinea școlii doctorale, potrivit regulamentului școlii doctorale” – Titlul III, Cap. II, Art. 59 (2).

Dar, cu remarcabile excepții, regulamentele și programele de pregătire ale școlilor doctorale relevă aceleași atitudini oscilante față de formarea în metodologia cercetării. Este de remarcat faptul că regulamentele unor școli doctorale din Universitatea Babeș-Bolyai precizează că programul de pregătire, care se desfășoară pe durata primului an de studii doctorale, „va include *obligatoriu* (*subl. n.*) cursul de metodologia cercetării științifice în domeniu” – Regulamentul Școlii Doctorale de Matematică și Informatică, Art. 3⁸.

De altfel, Universitatea Babeș-Bolyai este **prima universitate din România** „situată pe un loc cuprins în intervalul 501-600, din grupul celor mai bune 800 de universități din întreaga lume”,

⁷ http://www.aracis.ro/proceduri/Standarde_specifice_ale_comisiilor_de_specialitate (consultat la 15.01.2016).

⁸ <http://www.cs.ubbcluj.ro/invatamant/programe-academice/doctorat/regulamentul-scolii-doctorale-de-matematica-si-informatica/>. Prof. univ. dr. Radu Precup. Cluj-Napoca, 25 octombrie 2012 (consultat la 20.11.2015).

conform clasamentului cuprins în topul *The Times Higher Education World University Rankings 2015-2016*, „din care mai fac parte, pe pozițiile 601-800, universitățile „Alexandru Ioan Cuza“ din Iași, Universitatea din București și Universitatea de Vest din Timișoara”, conform unui comunicat de presă, postat pe site-ul universității clujene⁹. Așa cum se precizează în comunicat, „clasamentul *The Times Higher Education World University Rankings 2015-2016* utilizează în analiză 13 criterii, ... grupate în jurul a cinci indicatori principali”, printre care figurează „cercetare (numărul și prestigiul publicațiilor), citările (factorul de impact)”¹⁰.

Astfel, apare la orizont un motiv de satisfacție, având în vedere că Prof. Daniel David constata că „nicio universitate românească nu reușește să spargă măcar pragul de jos al Topului-500 în clasamentele internaționale importante ale universităților din 2013” (Daniel DAVID, 2013: 219).

Universitatea din București recomandă școlilor doctorale, în Regulamentul instituțional de organizare și funcționare a programelor de studii universitare de doctorat – Capitolul II, *Studiile universitare de doctorat*, Art. 3 (2) b) „să asigure, în cadrul programului de pregătire bazat pe studii universitare avansate, pregătirea metodologică pentru cercetarea științifică”.

Așa se face că, în Regulamentul Școlii Doctorale de Biologie a Universității din București, Programul de pregătire universitară avansată, care are o durată de 2 semestre, prevede, printre cele patru discipline *obligatorii* pentru toți doctoranzii înmatriculați, și *discipline de metodologia cercetării (subl. n.)*. De asemenea, Regulamentul privind organizarea și desfășurarea studiilor de doctorat al Școlii doctorale de Filosofie din Universitatea București precizează, în capitolul *Durata programului de pregătire*, Art. 6 (12): „În cadrul programului de pregătire bazat pe studii universitare avansate, se va organiza un curs având ca scop pregătirea metodologică pentru cercetarea științifică, pentru redactarea tezei și a referatelor (sau articolelor pentru reviste), ca și diseminarea standardelor etice în cercetare”¹¹.

Există și școli doctorale (ca, de exemplu, Școala doctorală de Medicină Veterinară din cadrul Universității de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București), în care Programul de pregătire universitară avansată include, alături de discipline de specialitate, chiar trei discipline obligatorii de pregătire metodologică pentru cercetarea științifică – *Metodologia cercetării științifice, Managementul elaborării tezei de doctorat și Deontologia cercetării și legislației privind drepturile de autor*¹².

Din unele programe de pregătire doctorală nu rezultă, însă, o preocupare specială pentru formarea în cercetare.

4. O altă modalitate de inițiere în metodologia cercetării științifice: conducerea științifică

Complexitatea formării în cercetare face ca, în afară de cursuri și de seminarii de metodologia cercetării științifice (acolo unde ele există), un minimum de inițiere și de formare metodologică a studenților să intre în obligațiile profesionale ale conducătorilor științifici de lucrări de diplomă și ale directorilor de cercetare, în general, căci asigurarea conducerii lucrărilor de sfârșit de cicluri de studii – lucrări de licență, disertații, teze – constituie o practică generalizată în universități. În această situație, conducătorii științifici au dubla responsabilitate, de a forma studenții ale căror lucrări le conduc și de a maximiza valorizarea resurselor lor creative. Or, analiza cauzelor dificultăților pe care le au studenții în elaborarea textelor științifice, întreprinsă în cadrul unor studii, a relevat o insuficientă implicare a conducătorilor științifici în asigurarea calității cercetărilor studenților, îndeosebi în primele două cicluri universitare.

⁹<http://news.ubbcluj.ro/noutati/universitatea-babes-bolyai-%E2%80%93-prima-universitate-din-romania-situata-in-topul-500/>, 01/10/2015 (consultat la 9.01.2016).

¹⁰ *ibidem* (consultat la 9.01.2016).

¹¹ filosofie.unibuc.ro/.../regulament%20sc.%20doctorala%20iulie%202013 (consultat la 25.11.2015).

¹² http://www.usamv.ro/wp-content/uploads/2015/06/Plan-de-invatamant-al-Scolii-doctorale-M_V.pdf (consultat la 6.01.2016).

Întrucât în acest domeniu nu există rețete, adică metode standardizate, tocmai pentru ca îndrumarea studenților să poată fi personalizată, conducerea unei lucrări științifice poate lua diferite forme, în practică ea fiind concepută și realizată în cele mai diverse modalități. Astfel, activitatea conducătorilor științifici relevă stiluri diferite, ceea ce face ca ei să conceapă și să-și îndeplinească sarcinile în modurile cele mai diverse, mergând de la o supraveghere de foarte îndeaproape până la acordarea unei nelimitate libertăți, aproape a unei autonomii a studenților îndrumați.

În respectul acestei varietăți de stiluri de muncă, trebuie să admitem, totuși, necesitatea unei mai marcate profesionalizări a conducerii lucrărilor științifice studentești.

5. Alte argumente pentru un învățământ obligatoriu al metodologiei cercetării științifice la universitate

Formarea universitară trebuie să includă cel puțin studierea invarianților metodologici, care sunt aplicabili în domenii întinse ale științei și la situații din cele mai diverse. O asemenea exigență conduce la întărirea caracterului științific al învățământului universitar prin punerea în mod adecvat a unor proceduri dovedite ca fiind eficiente în serviciul științificității abordării problemelor.

Cu privire la învățarea cercetării universitare și introducerea unui curs de metodologia cercetării, Mathieu Guidère apreciază că: „Dacă ar trebui să apărăm un învățământ obligatoriu al metodologiei la universitate, trebuie să găsim argumente în asigurarea calității cercetării. Cursurile de metodologie ar trebui să permită garantarea, pe urmă controlarea calității cercetărilor făcute de studenți, oricare ar fi domeniul lor de specializare” (Mathieu GUIDÈRE, 2010: 30)¹³.

În acest fel, inițierea în metodologia cercetării științifice permite studenților, aflați în situația de a elabora lucrări de licență, disertații sau teze de doctorat, să utilizeze optimal și să-și potențeze resursele intelectuale și creativitatea, întrucât, așa cum sesizează Guy Avanzini, „a învăța, a cerceta, a găsi, a scrie nu reprezintă numai a face, ci înseamnă a se face ; înseamnă chiar a se reface” (Guy AVANZINI, in Guy LE BOUËDEC și Serge TOMAMICHEL, 2003: 200).

Înșușirea metodologiei cercetării științifice poate deschide noi orizonturi, întrucât presupune cunoașterea unor date fundamentale ale științei, și, totodată, cunoașterea și însușirea anumitor principii metodologice și practici fondate pe criterii științifice. Toată această învățătură conține în ea promisiunea succesului în elaborarea și susținerea de lucrări universitare.

Așadar, metodologia cercetării științifice ca disciplină de studiu poate contribui la dezvoltarea spiritului științific, inclusiv a spiritului critic, precum și a altor dimensiuni intelectuale cum ar fi rigoarea, respectul față de ideile altuia, probitatea intelectuală, cultul probei, puterea de a renunța la tot ce se dovedește fără fundament. Astfel, prin studiul metodologiei științifice se poate promova deontologia cercetării, căci o bună metodologie este incompatibilă cu orice fraudă care se poate produce în știință, plagiatul fiind cea mai gravă dintre ele. Or, starea de insuficientă formare și cultura științifică precară a studenților se află la originea majorității dificultăților și lacunelor constatate în redactarea textelor științifice și explică adesea, cum s-a dovedit, chiar și plagiatul.

În plus, prin metodologie, universitatea poate reuși să dezvolte mai bine competențele de exprimare scrisă și orală, căci capacitatea de comunicare și de receptare în cadrul comunității sunt cerințe inderogabile față de un cercetător, tot așa cum stăpânirea de limbi străine și formarea lingvistică sunt condiții ale integrării viitorilor cercetători în comunitatea științifică internațională. Dobândirea unei metodologii a cercetării în mediul universitar formează și dezvoltă astfel un comportament specific omului de știință, care include competențele necesare pentru a înțelege, a scrie, a evalua, a susține, a aplica o cercetare.

Totodată, cunoașterea abordării științifice și a întregului proces de elaborare a lucrărilor de acest tip poate conduce studentul la o atitudine mai reflexivă și mai marcat critică față de cercetări, în general, ca și față de propria sa cercetare, ceea ce îi mărește șansele de acces la originalitate.

¹³ Citatele preluate din texte scrise în limba franceză sunt redată în traducerea autoarei articolului – Mihaela Șt. Rădulescu.

Există, de asemenea, demersuri și metode științifice care sunt permanent deschise la dezbateri și controverse, tot așa cum există diferite moduri de a face știință. Referitor la această diversitate, Mathieu Guidère arată diferența dintre cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă, subliniind, în același timp interdependența lor : „... una nu merge fără cealaltă și ele se alimentează reciproc. Într-adevăr, dintr-un punct de vedere epistemologic, este vorba de o chestiune de focalizare : una privilegiază “amonte” cercetării (fundamentele), cealaltă se focalizează mai degrabă asupra “avalului” (aplicațiile), dar niciuna nu poate să se lipsească de o metodologie proprie” (Mathieu GUIDÈRE, 2010, 30).

Este firesc ca în metodologia cercetării științifice să existe exigențe și stiluri de activitate proprii fiecărui domeniu de studiu. Totodată, există componente metodologice comune, practici academice valabile în orice cercetare de tip științific, și, în consecință, utilizabile în lucrările universitare – referate, lucrări de licență, disertații, teze de doctorat, texte științifice etc. În toate aceste cazuri, așa cum relevă Marc-Adélar Tremblay, „metodologia conferă așadar rezultatelor un fundament legitim, pentru că ele decurg din principii și din procedee raționale. Fiecare știință despre om posedă propria sa metodologie, care se inspiră, bineînțeles, din metodologia științifică generală” (Marc-Adélar TREMBLAY, *apud* François DÉPELTEAU, 2000, 7).

Concluzii

Rezultă, cu toată evidența, că necesitatea unei intensificări a preocupărilor pentru formarea viitorilor intelectuali *prin și pentru* cercetare poate fi realizată prin *generalizarea* introducerii metodologiei cercetării științifice ca *disciplină obligatorie* la toate domeniile de studiu și în toate cele trei cicluri ale sistemului universitar – Licență, Masterat, Doctorat. Astfel, predarea, în primul ciclu, a metodologiei științifice *generale*, care să includă cel puțin studierea invariantilor, a unor practici academice valabile în orice cercetare de tip științific și a cercetării pentru elaborarea lucrării de licență, orientează și asigură calitatea lucrării științifice de sfârșit al primului ciclu universitar, cursul de metodologie cercetării urmând să fie aprofundat și adaptat domeniului și profilului disertației și ale tezei, în cadrul masteratului și al școlilor doctorale (ciclurile II și III).

În același timp, prin însușirea *obligățiilor deontologice* proprii activității de cercetare și de creație științifică și prin cultivarea respectului față de acestea și față de munca altuia, *Metodologia cercetării științifice* poate contribui la descurajarea celei mai grave încălcări a deontologiei cercetării științifice și creației intelectuale – plagiatul.

În concluzie, se poate afirma că formarea sistematică în metodologia științifică și aprofundarea culturii științifice nu numai că asigură succesul unei cercetări, ci constituie cea mai scurtă cale – încă *subapreciată* – de întărire a caracterului științific al învățământului universitar, care astăzi nu mai poate exista fără să se sprijine pe cercetare.

Bibliografie

- AVANZINI, Guy. (2003). « Formation à la recherche et formation à la personne ». In Guy Le Bouédec et Serge Tomamichel (sous la direction de). *Former à la recherche en éducation et formation. Contributions didactiques et pédagogiques*. Paris – Budapest – Torino: L’Harmattan, 195-206.
- DAVID, Daniel. (2013). „Cele patru păcate capitale ale mediului universitar românesc” (The four sins of the Romanian higher education). *Revista de Politica Științei și Scientometrie* – serie nouă. Vol. 2, No. 3, Septembrie 2013, 219-223. Accesibil la adresa: rpss.inoe.ro/articles/94/file (consultat la 5.01.2016).
- DÉPELTEAU, François. (2000). *La démarche d’une recherche en sciences humaines. De la question de départ à la communication des résultats*. Bruxelles: De Boeck Université.
- GUIDÈRE, Mathieu. (2010). « Épistémologie de la recherche : méditations méthodologiques ». In Mihaela Șt. Rădulescu, Bernard Darbord et Angela Solcan (coord.) *La Méthodologie*

de la recherche scientifique – composante essentielle de la formation universitaire.

București : Ars Docendi, 2010, 27-39.

RĂDULESCU, Mihaela Șt. (2009). « L'initiation à la méthodologie de la recherche scientifique – nécessité de toute formation professionnelle universitaire ». In Mihaela Șt. Rădulescu (coord.). *La Méthodologie de la recherche scientifique – moyen d'une meilleure valorisation de l'intelligence des débutants dans la recherche*. Actes du colloque international. Bucarest : Ars Docendi, 341-346.

RĂDULESCU, Mihaela Șt. (2010). « Quelques réflexions sur l'enseignement et l'apprentissage de la méthodologie de la recherche scientifique à l'Université ». In Mihaela Șt. Rădulescu, Bernard Darbord și Angela Solcan (sous la direction de). *Méthodologie de l'apprentissage de la recherche universitaire*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 16-22.

RĂDULESCU, Mihaela Șt. (2011). *Metodologia cercetării științifice. Elaborarea lucrărilor de licență, masterat, doctorat*. Ediția a II-a, revizuită și adăugită. București : Editura Didactică și Pedagogică R.A.

